

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ЕНЕРГЕТИКІВ ПРИ
ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ» ЗАСОБАМИ
ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ**

Курепін В.М.,
*старший викладач кафедри
методики професійного навчання
Миколаївського національного аграрного університету
м. Миколаїв, Україна*

Енергетичний комплекс України має особливе стратегічне значення для розвитку економіки країни і суспільства в цілому. В останні роки особливо відчутними стали зміни технологічного укладу на основі формування ефективного інноваційного партнерства держави, бізнесу, науки і освіти. В епоху глобальних змін, що відбуваються як в українському, так і світовому співтоваристві, вища технічна освіта стає однією з наймасштабніших і найважливіших областей системи

професійної освіти країни[1]. Інноваційний технологічний прорив, багато в чому, залежить від якості інженерної освіти, його стійкого відтворення новим поколінням інженерів. У зв'язку цим професійна підготовка інженера енергетичної галузі – найперше завдання сучасної освітньої політики держави.

Пандемія Covid-19 змусила уряди більшості країн світу і України також запровадити карантинні обмеження [2]. Перед закладами освіти постала проблема переведення всього процесу підготовки здобувачів у середовище дистанційного навчання.

Це дало можливість: проаналізувати психолого-педагогічні проблеми організації дистанційного навчання; виявити труднощі і переваги, з якими стикнулися всі суб'єкти освітнього процесу; окреслити нові перспективи розвитку дистанційної освіти, зокрема майбутніх інженерів-енергетиків. Головним завданням університетів є підготовка фахівця, який має відповідний набір професійних якостей, а це вимагає використання орієнтованої технології організації навчальної діяльності, зокрема в середовищі дистанційного навчання [3].

Однією зі складових професійної компетентності інженера-енергетика є синтез знань, зокрема тих, які він отримує в процесі вивчення дисципліни «Основи охорони праці». Діяльність сучасного інженера енергетичної сфери складна і багатофункціональна. Його ефективна діяльність напряму залежить від оволодіння компетенціями, що формують у майбутнього фахівця емоційний відгук, самостійність, творчу активність, взаємодію і патріотизм [4; 5]. Тому, завдання викладача полягає в тому, щоб створити ті педагогічні умови, в яких процес формування професійних компетенцій буде відбуватися ефективніше. Тобто ті умови, де студент зможе: усвідомлювати і орієнтуватися в світових соціально-політичних і економічних процесах; в яких сформується і вдосконаляться громадянські якості особистості, необхідні в майбутній професійній діяльності.

Під педагогічними умовами ми розуміємо сукупність сконструйованих заходів освітнього процесу, що забезпечують необхідний рівень формування загальнокультурних компетенцій [6]. Відомо, що будь-який освітній процес базується на функціях, реалізація яких дозволить досягти позитивного результату. Тому для досягнення сформованості загальнокультурних компетенцій майбутніх інженерів-енергетиків в процесі навчання дисципліни «Основи охорони праці» за умов дистанційного навчання нами використовувалися такі специфічні функції як: розвивальна; виховна; адресна.

Це дозволило нам окреслити такі педагогічні умови формування професійних компетенцій у майбутніх інженерів-енергетиків в процесі вивчення дисципліни «Основи охорони праці», а саме: теоретичні (необхідність формування загальнокультурної компетенції у майбутнього інженера-енергетика; функціонально-цільові (навички самоорганізації, методичні засоби організації навчальної і самостійної роботи, соціальні умови формування фахових компетенцій); змістовні (сукупність фундаментальних і спеціальних знань з дисципліни); критеріально-оціночні (містять комплекс критеріїв і показників рівнів оволодіння відповідними компетенціями учасників освітнього процесу).

Навчання в дистанційному середовищі має свої відмінності від традиційного процесу навчання. Тому особисті якості викладача (високий загальний і емоційний інтелект; уміння спілкуватися і взаємодіяти з командою; активна життєва позиція;

уміння уважно слухати і чути; відповідальність; спостережливість; емоційна стійкість; оптимізм і впевненість у своїх силах; креативність; уміння орієнтуватися в найбільш поширених труднощі, з якими стикаються інженери-енергетики), необхідні для організації процесу навчання дистанційно є окремим педагогічним умовою.

З метою перевірки ефективності сформованості професійних компетенцій у студентів-енергетиків у процесі вивчення дисципліни «Основи охорони праці» нами розроблений діагностичний комплекс, що складається з критеріїв і показників, які досліджують ефективність даного процесу в умовах дистанційного навчання.

Так, серед критеріїв, метою яких є встановлення рівня володіння професійних компетентностей студентів-енергетиків в процесі вивчення дисципліни «Основи охорони праці», ми виділяємо такі: мотиваційний (оформлена мотивація у студентів до вивчення психології як засобу розвитку у них професійної компетенції); когнітивний критерій (оволодіння системою фахових знань й умінь); рефлексивний критерій (здатність до само-аналізу, оцінюванню, критиці). Показниками сформованості загальнокультурної компетенції у майбутніх інженерів-енергетиків у процесі вивчення дисципліни «Основи охорони праці» нами визначено такі як наполегливість, навчальна активність і самостійність, академічна успішність, ефективність застосування знань у нових ситуаціях, адекватна самооцінка, прагнення до безперервної освіти та самоосвіти [3].

Проте, не дивлячись на позитивну динаміку впровадження педагогічних умов формування професійних компетенцій у майбутніх фахівців, залишаються ще проблеми, які необхідно вирішувати шляхом впровадження сучасних способів і механізмів впливу на даний процес; розробляти перспективні напрями дослідження педагогічних і методичних умов формування загальнокультурної компетенції[7].

Нами було проаналізовано психолого-педагогічні проблеми, що виникли в учасників освітнього процесу під час організації дистанційного навчання в умовах карантину. За результатами опитування, в якому брали участь 427 респондентів, було окреслено коло тих проблем, з якими стикнулися здобувачі, а саме: зміна каналів отримання і передання інформації (61%); недостатній рівень сформованості моделей здійснення інформаційної комунікації (50%); недостатній рівень оволодіння ІТ (4,82%); недостатній рівень мотивації, навичок самоорганізації (86 %); зміна освітніх ролей (46 %); відсутність (обмеженість) прямого спілкування з викладачем та іншими учасниками навчання (62 %); брак необхідних засобів для отримання і передання інформації (52 %); недостатній рівень сформованості умінь працювати з інструктивними матеріалами (28 %) [8].

В опитуванні взяли участь 136 викладачів, які назвали основні проблеми, що на їхню думку, заважали ефективній роботі в середовищі дистанційного навчання, а саме: недостатність нормативної бази, адаптованості програм і вимог (88 %); відсутність (недостатній рівень сформованості) навичок й умінь створювати дидактичні матеріали в інформаційному середовищі за допомогою відповідних сервісів і гаджетів (71 %); зміна організаційного середовища викладання (78 %); відсутність можливості вчасно вплинути на індивідуальну роботу кожного здобувача освіти (97%); трансформація каналів обміну інформації і, як наслідок, збільшення часу на зворотний зв'язок (викладачу не складно проаналізувати і оцінити роботу здобувача, проте важко пояснити, описати, оформити це відповідним чином

та надіслати студентів) (66,7 %); відсутність або моральна застарілість технічного оснащення, зокрема вдома (43%); недостатній рівень сформованості умінь створювати інструктивні матеріали за допомогою ІТ (32 %); відсутність знань і умінь вибудовувати комунікаційні моделі в інформаційному середовищі (44 %).

Висновок. Все це дає можливість переосмислити процес формування готовності і розробити нові стратегії підготовки викладачів та студентів до організації навчання в дистанційному середовищі.

Список використаних джерел:

1. Shebanin V. S. Dual form of education in the training of highly qualified specialists for the agrarian sphere of Ukraine [Electronic resource] / Shebanin V.S. // *Ekonomika APK*. - 2018. - № 3 - P. 13-23. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/5000>.

2. Курепін В. М. Зупинимо пандемію: безпека і здоров'я на роботі можуть врятувати життя : план конспект проведення занять з студентами МНАУ до Всесвітнього дня охорони праці / Електрон. текст. дані. – Миколаїв : МНАУ, 2020. – 8 с. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/7019>.

3. Шебанін В. С. Інтеграція аграрної освіти, науки і виробництва як основа підготовки сучасних кадрів для АПК / В. С. Шебанін // *Економіка АПК*. – 2016. – № 11. – С. 5-14. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/4996>.

4. Курепін В. М. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у освітньому процесі закладів вищої освіти // *Перспективна техніка і технології* – 2019 : матеріали міжнародної науково-практичної конференції молодих учених, аспірантів і студентів, м. Миколаїв, 27.09.2019р. – Миколаїв : МНАУ, 2019. – С. 132 – 134. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/6407>

5. Веліховська А. Б. Нові підходи до організації освітньої діяльності майбутніх інженерів з дисципліни «психологія управління» в умовах переходу до економіки знань / А. Б. Веліховська // *Розвиток українського села – основа аграрної реформи в Україні : матеріали причорноморської регіональної науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу, м. Миколаїв, 25 - 27 квітня 2018 р.* – Миколаїв : МНАУ, 2018. – С. 86-88. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/3894>.

6. Курепін В. М. Проблеми вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльність» в Миколаївському національному аграрному університеті // *Цивільний захист: збереження життя, матеріальних цінностей та довкілля: матеріали VI міжнародної заочної науково-практичної конференції, 01.03.2021.* Мінськ, Республіка Білорусь : УЦЗ, 2021. С. 153-157. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8878>.

7. Шебанін В. Інноваційно орієнтований університет: теорія і практика створення [Електронний ресурс] / В. Шебанін // *Економіст*. – 2012. – № 2. – С. 11-13. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/4991>.

8. Веліховська А. Б. Шебанін В.С. Освіта та наука як рушійні фактори інноваційного розвитку аграрної сфери України / В.С.Шебанін URL:http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/737/1/10_03_20.pdf.